

Debatt

STEN SVENSSON:

Länsdemokratin

I Svensk Tidskrifts första nummer i år skrev riksdagsledamoten Håkan Winberg en artikel om länsdemokratin. I anslutning till denna ger här Sten Svensson, ordförande i kommunfullmäktige i Skara kommun, sina synpunkter.

Länsberedningens majoritetsförslag innebär icke något bidrag till en vidgad länsdemokrati, särskilt om man förknippar begreppet länsdemokrati med kravet på att den regionala samhällsplaneringen skall skötas av landstingen. Och det måste man göra, om man vill utöka möjligheterna för ett läns invånare att utkräva ett direkt ansvar av dem som svarar för denna planering.

Länsberedningen synes utgå från ett statiskt betraktelsesätt. Man menar å ena sidan att landstingen icke kan sköta statens planering. Å andra sidan behöver kommunerna och landstingen ha större frihet att sköta sina arbetsuppgifter. Därför har utredningens slutsats blivit den, att man skall införa vissa samverkansformer som innebär att kommunernas fullmäktige och landstingen skall yttra sig över länsstyrelsens regionalpolitiska beslutsunderlag. Med detta sätt att resonera har man kunnat undvika ett ställningstagande i principfrågan om vilken kompetensfördelning som skall tillämpas i framtiden mellan stat och kommun på länsplanet.

Beredningen har tydligen haft som utgångspunkt, att staten för all framtid skall bedriva sin verksamhet på länsplanet efter samma riktlinjer och i samma organisationsformer som hittills. Man tillåter sig dock att vara inkonsekvent på en punkt, nämligen när man föreslår ett landstingskommunalt ansvar för den regionala och lokala trafikförsörjningen. När det gäller att ifrågasätta denna omfördelning finns inte längre några hinder för en omprövning av kompetensgränserna.

För socialdemokraterna är majoritetens förslag säkert välkommet. Den statliga centralstyrningen kan garanteras en fortsättning. Kan regeringen dessutom få utse ledamöter i länsstyrelserna med ett nomineringssystem

som ännu lättare kan tillförsäkra regeringspartiet majoritet i alla län, blir det så mycket enklare för länsstyrelserna att fullfölja de centralt uttalade intentionerna.

Men det är svårare att förstå länsberedningens borgerliga ledamöter. Dessa har nöjt sig med ett särskilt yttrande, där man framhåller att beredningens förslag skall ses som ett etappmål mot en mera utbyggd länsdemokrati. "En fullt utbyggd länsdemokrati förblir ett angeläget politiskt mål i ett längre perspektiv", sägs det. Men det var tydligen inte så angeläget, att det motiverade en borgerlig reservation mot den socialdemokratiska majoritetens förslag.

Jämsides med länsberedningens arbete har landstingsförbundet låtit utreda landstingens framtida ställning och uppgifter inom samhällsorganisationen. Efter ett års arbete redovisades 1973 ett förslag till landstingspolitiskt handlingsprogram (LAPRO). När programmet behandlades i landstingsförbundets styrelse gjorde de borgerliga ledamöterna en mycket klar markering till förmån för en länsdemokratisk utveckling. Detta borde ha följts upp med en reservation i länsberedningen!

Utän tvekan har länsprogrammen en stor betydelse för länens framtida utveckling. Hur exempelvis systemet med befolkningstal och ortsklassificering skall tillämpas — vilket ingår i planerna för utveckling av den regionala strukturen — är i detta sammanhang en viktig faktor. Innehållet i de länspolitiska program som länsstyrelserna fattar beslut om är sålunda avgörande för den framtida utformningen av samhällsservice, näringslivets investeringar etc. Även mot denna bakgrund framstår kravet på en vidgad länsdemokrati som angeläget. Därför är det av väsentlig betydelse, att tendenser till statlig styrning balanseras av ett parlamentariskt förankrat länspolitiskt inflytande som utgår från medborgarnas egna synpunkter och önskemål. Flera skäl talar för att man skall låta landstingen svara för besluten om länsplaner.

nas utformning. Då skulle den politiska vilja som kommit till uttryck i landstingsvalen få större möjligheter att påverka utvecklingen inom det egna länet, och för planernas fullföljande kan länsmedborgarna utkräva ett direkt politiskt ansvar.

Frågorna rörande den framtida kompetensfördelningen mellan stat och kommun på länsplanet har varit föremål för åtskilligt utredningsarbete. Tiden synes vara mogen för ett principbeslut beträffande i vilken riktning samhällsförvaltningen på regional nivå fortsättningsvis skall utformas.

Den kommunala självstyrelsen har sedan länge utgjort en grundsten i vår demokratiska samhällsbyggnad. En konsekvens av detta blir, att frågor som har den omfattningen att de måste lösas på regional nivå också skall beslutas av folkvalda representanter. Det är därför nödvändigt att en utvecklingsprocess mot en vidgad länsdemokrati kommer till

stånd. Det är uppenbart att de mycket berättigade kraven på ökad insyn, information och inflytande finns inom ramen för den representativa demokratin. Ett genom landstingen vidgat inflytande på länsnivå skulle bli en betydelsefull del av den kommunala självstyrelsen.

Ett principbeslut i kompetensfrågan måste följaktligen innebära att det fortsatta arbetet inriktas på att fullfölja länsdemokratiutredningens förslag. De reformer som aktualiseras genom länsberedningen måste ges en sådan utformning att det demokratiska inflytandet ges en stark ställning. I princip bör ansvarsfrågorna fördelas så att beslut, där ett stort mått av subjektivitet är nödvändigt vid beslutsfattandet, alltid kan ske i ett förtroendemanorgan för att därigenom ställas under direkt och demokratiskt inflytande och politiskt ansvar.